

بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۲ کل کشور

۳۳. اعتبارات فعالیت های قرآنی

به نام خدا

فهرست مطالب

۲	چکیده
۲	مقدمه
۲	۱. اعتبارات امور قرآنی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۲ کل کشور
۹	۲. ملاحظات و پیشنهادهایی برای قانون بودجه سال ۱۳۹۲
۱۳	منابع و مأخذ

بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۲ کل کشور ۳۳. اعتبارات فعالیت‌های قرآنی

راهبردهای پیشنهادی برای بررسی لایحه بودجه ۱۳۹۲ در مجلس شورای اسلامی در راستای ارتقای کارآیی و اثربخشی بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۲ نسبت به سال‌های گذشته پیشنهاد می‌شود که نمایندگان و کمیسیون‌های محترم به موارد زیر تمرکز نمایند:

- **مبانی قانونی:** بررسی شود مبنای قانونی برآورد منابع و مصارف در بودجه در هریک از امور بخشی و فرابخشی چیست؟

- **تغییر هزینه‌ها:** آیا مجموعه اعتباراتی که در هریک از بخش‌های تخصصی (مانند مسکن، حمل‌ونقل، آموزش، بهداشت و...) پیش‌بینی شده است برای انجام وظایف آن حوزه (نه دستگاه) کافی است؟ دلیل تغییرات اعتبارات نسبت به سال قبل در هریک از بخش‌ها چیست؟

- **بررسی آثار:** آثار تخصیص اعتبارات به هریک از بخش‌ها چیست؟ به‌عنوان مثال با هزینه‌کرد اعتبارات پیش‌بینی شده در بودجه، شاخص‌های هریک از حوزه‌های بخشی و فرابخشی (مانند کشاورزی، فرهنگ، امنیت، آموزش، سلامت و...) چه تغییری خواهند کرد؟

- **عدم قانونگذاری جدید:** در بررسی احکام بودجه، احکامی که در صدد قانونگذاری جدید یا اصلاح قوانین دائمی در لایحه هستند حذف شوند و همچنین مجلس از ارائه پیشنهادهاى جدید از این دست اجتناب کند تا مانع از درهم‌ریختگی نظام قانونی و حقوقی کشور شود.

- **عدم ورود به اصلاح ردیف‌های بودجه‌ای:** مجلس از ورود به اصلاح ردیف‌های بودجه‌ای به خصوص ردیف‌های ذیل قوه مجریه اجتناب کند که این امر ناقض صلاحیت نظارتی مجلس و نقض تفکیک قواست.

- **اعمال اصلاحات بودجه‌ای توسط دولت:** در نهایت اینکه، مجلس بجای اینکه خودش برای اصلاح لایحه بودجه دست به کار شود، با بررسی راهبردهای بودجه در هریک از امور بخشی و فرابخشی، ظرفیت سیاسی و حقوقی لازم را برای اصلاح بودجه توسط دولت فراهم نماید.^۱

۱. برای اطلاعات بیشتر در این مورد به گزارش «مجلس و بودجه: راهبردها و رویکردها» شماره مسلسل ۲۳۰۱۲۸۷۲ مراجعه شود.

چکیده

اعتبارات مربوط به فعالیت‌های قرآنی در لایحه سال ۱۳۹۲ کل کشور با تغییرات عمده‌ای در مقایسه با سنوات گذشته همراه بوده است. از مهمترین این تغییرات می‌توان به حذف تمامی بندهای مرتبط با این حوزه در ماده واحده (به‌ویژه اعتبار نیم درصدی) اشاره کرد. علاوه بر این، اعتبارات برنامه‌ای مرتبط با فعالیت‌های قرآنی در دستگاه‌های اجرایی با ۹ درصد کاهش از ۵۹۶ میلیارد ریال به ۵۴۱ میلیارد ریال رسیده است. بدین ترتیب پیش‌بینی می‌شود فعالیت‌های قرآنی در سال ۱۳۹۲ به دلیل کمبود اعتبار با چالش‌های قابل توجهی مواجه شود.

مقدمه

یکی از مهمترین مسائل قابل توجه در ارزیابی فعالیت‌های قرآنی، بررسی اعتبارات و تسهیلات لحاظ شده برای دستگاه‌ها در قوانین بودجه‌ای جهت ترویج و توسعه فعالیت قرآنی و نحوه هزینه‌کرد این اعتبارات از سوی دستگاه‌هاست. به عبارت دیگر از دو منظر می‌توان به اعتبارات امور قرآنی ورود کرد:

۱. بررسی جایگاه حوزه قرآن در لایحه و قوانین بودجه‌ای کشور،
  ۲. بررسی نحوه تخصیص اعتبارات و نحوه هزینه‌کرد آنها توسط دستگاه‌ها.
- علیرغم اهمیت نحوه هزینه‌کرد دستگاه‌ها در خصوص اعتبارات قرآنی، با توجه به اعلام وصول لایحه بودجه سال ۱۳۹۲ کل کشور، گزارش پیش‌رو به بررسی جایگاه امور قرآنی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۲ کل کشور خواهد پرداخت. این بررسی علاوه بر توصیف موضوعی اعتبارات این حوزه، ضمن شناسایی خلأهای موجود، امکانی برای طرح پیشنهادهای بودجه‌ای را فراهم کرده است.

۱. اعتبارات امور قرآنی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۲ کل کشور

اعتبارات مرتبط با فعالیت‌های قرآنی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۲ کل کشور در سه سطح قابل بررسی است:

الف) اعتبارات و تسهیلات اختصاص داده شده در ماده واحده،

ب) اعتبارات برنامه‌ای مرتبط با فعالیت‌های قرآنی،

ج) اعتبارات مندرج در ردیف‌های متفرقه.

در ادامه هر یک از این موارد به تفکیک مورد بررسی قرار خواهد گرفت و در نهایت با توجه به

اشکالات و چالش‌های پیش‌روی فعالیت‌های قرآنی، پیشنهادهای مطرح خواهد شد.

الف) اعتبارات و تسهیلات اختصاص داده شده در ماده واحد

بررسی بندهای مندرج در ماده واحد لایحه بودجه سال ۱۳۹۲ کل کشور نشان می‌دهد که در هیچ یک از بندها، اعتبار و حمایتی برای فعالیت‌های مرتبط با حوزه قرآن در نظر گرفته نشده است. این درحالی است که در سال‌های گذشته همواره در برخی از بندهای ماده واحد جهت توسعه فرهنگ قرآنی و حمایت از حافظان کل قرآن کریم و فعالیت‌های قرآنی اعتبارات و تسهیلاتی در نظر گرفته شده بود که از مهمترین آنها می‌توان به «اختصاص نیم درصد (۰/۵٪) از سقف بودجه مصوب هریک از دستگاه‌های ملی و استانی به استثنای بودجه هزینه‌ای و هزینه‌های مستقیم تولید شرکت‌های دولتی به فعالیت‌های قرآنی» اشاره کرد.

در ادامه اعتبارات قرآنی مندرج در ماده واحد قانون بودجه سال ۱۳۹۱ کل کشور و لایحه بودجه سال ۱۳۹۲ مقایسه شده است.

جدول ۱. مقایسه اعتبارات قرآنی مندرج در ماده واحد قانون

بودجه سال ۱۳۹۱ کل کشور و لایحه بودجه سال ۱۳۹۲

بندهای مرتبط با فعالیت‌های قرآنی		
ماده واحد لایحه بودجه سال ۱۳۹۲	ماده واحد قانون بودجه سال ۱۳۹۱	ردیف
-	۴۳. در اجرای ماده (۱۸۰) قانون برنامه پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران، دو درصد (۲٪) از اعتبارات بودجه عمومی دولت در قانون بودجه سال ۱۳۹۱ کل کشور به منظور مطالعه و یا اجرای فصول، برنامه‌ها، فعالیت‌ها و طرح‌ها و پروژه‌های امور ذیل و نیز کمک، یارانه سود تسهیلات و تسهیلات قرض‌الحسنه به بخش‌های دولتی، غیردولتی و خصوصی برای موارد زیر اختصاص می‌یابد: ۴-۴۳. معادل ده درصد (۱۰٪) برای امور فرهنگی از جمله کمک به مساجد و امامزاده‌های روستایی، احداث خانه عالم، گسترش پوشش شبکه‌های صداوسیما در مناطق فاقد پوشش، کمک به کتابخانه‌های روستایی، استخر سرپوشیده در مراکز شهرستان‌ها، ساماندهی گلزار شهدا، امور مذهبی، مساجد، حسینیه‌ها، بسیج، بسیج اساتید، بسیج دانشجویی و بسیج دانش‌آموزی و امور ورزشی و قرآنی و...	۱
-	۷۰. تحصیل ایثارگران و مشمولان بند «ک» ماده (۲۰) قانون برنامه پنج‌ساله توسعه جمهوری اسلامی ایران و <u>حافظان کل قرآن</u> در دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی عالی و مؤسسات پژوهشی اعم از دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی و پژوهشی دولتی رایگان است. هزینه‌های مربوط به مراکز آموزشی و پژوهشی دولتی غیردولتی نیز از طریق دستگاه‌های زیربط اعم از بنیاد شهید و امور ایثارگران و سازمان بهزیستی و کمیته امداد امام خمینی (ره) و سازمان اوقاف و امور خیریه در ابتدای هر نیمسال تحصیلی پرداخت می‌شود.	۲
-	۸۴. دولت مجاز است به منظور آموزش، پژوهش و ترویج فرهنگ قرآنی و اهل بیت و فرهنگ عفاف و حجاب و توسعه فعالیت‌های قرآنی حداکثر نیم درصد از سقف بودجه مصوب هریک از دستگاه‌های ملی و استانی به استثنای «فصول ۱ و ۶ و بودجه هزینه‌ای و	۳

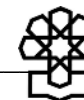
بندهای مرتبط با فعالیت‌های قرآنی		
ماده واحد لایحه بودجه سال ۱۳۹۲	ماده واحد قانون بودجه سال ۱۳۹۱	ردیف
	<p>هزینه‌های مستقیم تولید شرکت‌های دولتی» را کسر و به ردیف ۴۵-۵۵۰۰۰ اضافه کند.</p> <p>تبصره «۱» - مبلغ یکصدوپنجاه میلیارد ریال از محل این ردیف به موضوع گسترش فرهنگ عفاف و حجاب اختصاص می‌یابد تا با هماهنگی وزارت کشور از طریق دستگاه‌های ذیربط هزینه گردد.</p> <p>تبصره «۲» - حداقل ۳۰ درصد از اعتبارات این بند جهت فعالیت‌های قرآنی روستاها و عشایر اختصاص می‌یابد.</p>	
-	۸۸. هزینه مصرفی و حق انشعاب برق، آب و گاز برای مساجد، حسینیه‌ها، <u>دارالقرآن‌ها</u> و نیز اماکن دینی اقلیت‌های دینی در قانون اساسی رایگان است.	۴

همان‌طور که جدول ۱ نشان می‌دهد، علیرغم وجود بندهای مهم مرتبط با فعالیت‌های قرآنی در ماده واحد قانون بودجه سال ۱۳۹۱، تمامی این بندها در لایحه بودجه سال ۱۳۹۲ حذف شده است. این درحالی است که حتی با وجود بندهای مرتبط با امور قرآنی در ماده واحد قانون بودجه سال ۱۳۹۱، اعتبارات و حمایت‌های موضوع این بندها - به‌ویژه بندهای «۸۴» و «۸۸» - در سال گذشته محقق نشده‌اند.

با توجه به اینکه بخشی از این بندها، تسهیلات و زمینه‌های قانونی برای فعالیت قرآنی فراهم می‌سازد و فقدان آنها اخلاص جدی را در زمینه این فعالیت‌ها ایجاد می‌کند ضروری است که علاوه بر اعاده این بندها در ماده واحد لایحه، سازوکار جدی نسبت به تخصیص و تحقق این حمایت‌ها پیش‌بینی شود.

ب) اعتبارات برنامه‌ای مرتبط با فعالیت‌های قرآنی

طی سنوات گذشته همواره در زیرمجموعه برنامه‌های برخی از دستگاه‌ها، اعتباراتی جهت اجرای برنامه‌های قرآنی اختصاص یافته است. این اعتبارات را می‌توان به معنای وجود ظرفیت‌های مالی و برنامه‌ای در دستگاه‌ها جهت ترویج و توسعه فرهنگ قرآنی در نظر گرفت. از مهمترین این دستگاه‌ها می‌توان به سازمان تبلیغات اسلامی، سازمان اوقاف و امور خیریه، جهاد دانشگاهی و وزارت علوم، تحقیقات و فناوری اشاره کرد. در ادامه این اعتبارات مورد بررسی قرار گرفته است.

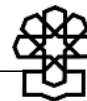

جدول ۲. اعتبارات برنامه‌های مرتبط با فعالیت‌های قرآنی در دستگاه‌های اجرایی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۲ در مقایسه با قانون بودجه سال ۱۳۹۱

(میلیون ریال)

ردیف	عنوان برنامه	اعتبارات هزینه‌ای			اعتبار تملک دارایی سرمایه‌ای			جمع	
		قانون سال ۱۳۹۱	لایحه سال ۱۳۹۲	رشد	قانون سال ۱۳۹۱	لایحه سال ۱۳۹۲	رشد	قانون سال ۱۳۹۱	لایحه سال ۱۳۹۲
۳۰۲۲۳	برنامه برگزاری مسابقات قرآنی و دینی ^(۱)	۱۷۰,۰۱۳	۱۶۶,۳۵۶	-۲/۱۵	۰	۰	۰	۱۷۰,۰۱۳	۱۶۶,۳۵۶
۳۰۲۳۶	برنامه ترویج و تشویق قرآن‌آموزی ^(۲)	۱۲۴,۳۰۰	۱۳۵,۹۶۶	۹/۳۹	۰	۰	۰	۱۲۴,۳۰۰	۱۳۵,۹۶۶
۳۰۲۷۱	برنامه نظارت و حمایت از چاپ و نشر معارف قرآنی ^(۳)	۸۷,۰۲۴	۶۹,۰۰۰	-۲۰/۷۱	۰	۰	۰	۸۷,۰۲۴	۶۹,۰۰۰
۱۰۵۰۶	برنامه تحقیقات دانشگاهی - دانشگاه علوم و معارف قرآنی	۱۱,۳۳۰	۹,۱۷۷	-۱۹/۰۰	۰	۰	۰	۱۱,۳۳۰	۹,۱۷۷
۳۰۱۰۷	برنامه آموزش کارشناسی - دانشگاه علوم و معارف قرآنی	۱۰۰,۴۵۰	۸۴,۳۶۴	-۱۶/۰۱	۰	۰	۰	۱۰۰,۴۵۰	۸۴,۳۶۴
۳۰۱۲۸	برنامه آموزش کارشناسی ارشد - دانشگاه علوم و معارف قرآنی	۲۷,۰۶۰	۲۱,۷۶۲	-۱۹/۵۸	۰	۰	۰	۲۷,۰۶۰	۲۱,۷۶۲
۳۰۱۲۹	برنامه خدمات فرهنگی - رفاهی - دانشگاه علوم و معارف قرآنی	۲۱,۱۶۰	۱۹,۴۶۱	-۸/۰۳	۰	۰	۰	۲۱,۱۶۰	۱۹,۴۶۱
۳۰۲۱۴۰۶۸	تکمیل ساختمان و تجهیز دانشگاه معارف و علوم قرآنی ^(۴)	۰	۰	۰	۲۲,۰۰۰	۱,۰۰۰	-۹۵/۴۵	۲۲,۰۰۰	۱,۰۰۰
۳۰۲۸۴	برنامه توسعه فعالیت‌های قرآنی دانشجویان و خبررسانی قرآنی ^(۵)	۳۳,۴۰۸	۳۴,۳۷۴	۲/۸۹	۰	۰	۰	۳۳,۴۰۸	۳۴,۳۷۴
	مجموع	۵۷۴,۷۴۵	۵۴۰,۴۶۰	-۵/۹۷	۲۲,۰۰۰	۱,۰۰۰	-۹۵/۴۵	۵۹۶,۷۴۵	۵۴۱,۴۶۰

- (۱) در قانون بودجه سال ۱۳۹۰، مبلغ ۲۳,۰۰۰ میلیون ریال از اعتبار این برنامه (اعتبار ملی)، به سازمان اوقاف و امور خیریه (۱۰۹,۵۰۰) اختصاص یافته است. مبلغ ۱۱۰,۱۶۳ میلیون ریال از این اعتبار نیز استانی بوده است. در قانون بودجه سال ۱۳۹۱، ۴۴,۶۰۰ میلیون ریال این برنامه به سازمان اوقاف و امور خیریه اختصاص یافته و ۱۲۵,۴۱۳ میلیون ریال آن اعتبار استانی است. در لایحه بودجه سال ۱۳۹۲، مبلغ ۳۷,۵۰۰ میلیون ریال از اعتبار این برنامه (اعتبار ملی)، به سازمان اوقاف و امور خیریه اختصاص یافته است. مبلغ ۱۲۸,۸۵۶ میلیون ریال آن اعتبار استانی است.
- (۲) در قانون بودجه سال ۱۳۹۰، ۷۲,۵۰۰ میلیون ریال از اعتبار این برنامه (اعتبار ملی)، به سازمان تبلیغات اسلامی (۱۱۴,۳۰۰) اختصاص یافته است. مبلغ ۴۵,۸۵۴ میلیون ریال از این اعتبار نیز استانی بوده است. در قانون بودجه سال ۱۳۹۱، ۷۵,۰۰۰ میلیون ریال این برنامه به سازمان تبلیغات اسلامی اختصاص یافته و ۴۹,۳۰۰ میلیون ریال آن اعتبار استانی است. در لایحه بودجه سال ۱۳۹۲، ۷۷,۵۰۰ میلیون ریال این برنامه به سازمان تبلیغات اسلامی اختصاص یافته و ۵۸,۴۶۶ میلیون ریال آن اعتبار استانی است.
- (۳) کل اعتبار این برنامه به سازمان تبلیغات اسلامی (۱۱۴,۳۰۰) اختصاص یافته است.
- (۴) اختصاص اعتبار ۱,۰۰۰ میلیون ریال به این برنامه در لایحه بودجه سال ۱۳۹۲، به خاطر پیش‌بینی اتمام پروژه در سال ۱۳۹۲ بوده است.
- (۵) این برنامه زیرمجموعه جهاد دانشگاهی (۱۱۳,۶۲۰) و وزارت علوم، تحقیقات و فناوری (۱۱۳,۵۰۰) قرار دارد. اعتبار وزارت علوم در قانون بودجه سال ۱۳۹۱ برای این برنامه، ۱,۰۰۰ میلیون ریال و اعتبار جهاد دانشگاهی، معادل ۳۲,۴۰۸ میلیون ریال است. اعتبار وزارت علوم در لایحه بودجه سال ۱۳۹۲ برای این برنامه، ۱,۰۰۰ میلیون ریال و اعتبار جهاد دانشگاهی ۳۳,۳۷۴ میلیون ریال است.

همان‌طور که جدول فوق نشان می‌دهد، بیشتر شاخص‌های برنامه‌های قرآنی، رشد منفی را نشان می‌دهند. براساس جدول فوق، در لایحه بودجه سال ۱۳۹۲ کل کشور در مجموع ۵۴۰,۶۶۰ میلیون ریال برای برنامه‌های مرتبط با فعالیت‌های قرآنی در نظر گرفته شده که این رقم در مقایسه با سال گذشته ۶ درصد رشد منفی دارد.

علاوه بر این، در راستای توسعه و ترویج فعالیت‌های قرآنی، در لایحه بودجه سال ۱۳۹۲ کل کشور، ذیل دستگاه‌های سازمان اوقاف و امور خیریه (زیرمجموعه وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی)،^۱ سازمان تبلیغات اسلامی،^۲ جهاد دانشگاهی،^۳ وزارت علوم، تحقیقات و فناوری،^۴ اعتبار برنامه‌ای پیش‌بینی شده است و سایر دستگاه‌ها به‌ویژه وزارت آموزش و پرورش، سازمان صداوسیما، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و... فاقد برنامه مشخصی در این رابطه هستند.

هرچند نبود برنامه مشخصی در این راستا را نمی‌توان به معنای غیرفعال بودن سایر دستگاه‌های اجرایی قلمداد کرد (بدین معنی که از طریق برنامه‌های فرهنگی - مذهبی زیرمجموعه این دستگاه‌ها برخی فعالیت‌های قرآنی صورت می‌پذیرد) اما مسلماً در نظر گرفتن برنامه مشخصی جهت توسعه فعالیت‌های قرآنی زیرمجموعه تمامی دستگاه‌ها می‌تواند در احیای هرچه بیشتر این موضوع، دستگاه‌ها را ترغیب نماید.

علیرغم محدود بودن برنامه‌های مرتبط با فعالیت‌های قرآنی، نحوه اختصاص اعتبارات به دستگاه‌ها نیز دارای برخی اشکالات و نواقص است، به‌عنوان مثال اگرچه سازمان اوقاف و امور خیریه نیز به چاپ قرآن می‌پردازد، برنامه «نظارت و حمایت از چاپ و نشر معارف قرآنی» تنها در زیرمجموعه برنامه‌های سازمان تبلیغات اسلامی قرار گرفته است.

ج) اعتبارات مندرج در ردیف‌های متفرقه

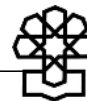
در لایحه بودجه سال ۱۳۹۲ کل کشور در قالب جدول شماره ۹ تحت عنوان موضوع «اعتبارات موضوع اجرای منشور توسعه فرهنگ قرآنی» نیز اعتباراتی برای فعالیت‌های قرآنی در نظر گرفته شده است.

۱. برنامه برگزاری مسابقات قرآنی و دینی.

۲. برنامه ترویج و تشویق قرآن‌آموزی و برنامه نظارت و حمایت از چاپ و نشر معارف قرآنی.

۳. برنامه توسعه فعالیت‌های قرآنی دانشجویان و خبررسانی قرآنی.

۴. برنامه توسعه فعالیت‌های قرآنی دانشجویان و خبررسانی قرآنی.

جدول ۳. اعتبار منشور توسعه فرهنگ قرآنی در جدول شماره ۹ لایحه بودجه کل کشور، ردیف‌های متفرقه

(میلیون ریال)

ردیف	عنوان	اعتبار هزینه‌ای	تملك دارایی سرمایه‌ای	مجموع اعتبار
۵۵۰۰۰۰-۲۱	«اعتبارات موضوع اجرای منشور توسعه فرهنگ قرآنی»*	۷۵۰,۰۰۰	۰	۷۵۰,۰۰۰

* برای موضوع اجرای منشور توسعه فرهنگ قرآنی در قانون بودجه سال ۱۳۹۱ کل کشور، در قالب ردیف ۴۶-۵۵۰۰۰۰ در مجموع ۲ میلیون ریال اعتبار اختصاص داده شده بود. آنچه حائز اهمیت است معرفی این ردیف در بند ۸۴ ماده واحده قانون بودجه سال ۱۳۹۱ کل کشور، به عنوان محل واریز نیم درصد از سقف بودجه مصوب هریک از دستگاه‌های ملی و استانی می‌باشد.

همان‌طور که ملاحظه می‌شود در لایحه بودجه سال ۱۳۹۲ کل کشور برای اجرای منشور توسعه فرهنگ قرآنی ۷۵۰,۰۰۰ میلیون ریال اعتبار هزینه‌ای در نظر گرفته شده است این درحالی است که سنوات گذشته این اعتبار در یکی از بندهای ماده واحده و به‌صورت درصدی از اعتبارات کلیه دستگاه‌ها به‌استثنای برخی از فصول ذکر می‌شده است. در ادامه هریک از بندها ذکر شده است:

جدول ۴. مقایسه بندهای مرتبط با منشور توسعه فرهنگ قرآنی در بودجه سنواتی

قانون سال	بند
۱۳۸۹	ردیف «ی» بند «۲» - در اجرای منشور توسعه فرهنگ قرآنی مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی اجازه داده می‌شود تا نیم درصد (۰/۵٪) اعتبارات هزینه‌ای دستگاه‌های اجرایی شامل اعتبارات ملی و استانی برای فعالیت‌های قرآنی در دستگاه‌های ذیربط در قالب مبادله موافقتنامه با معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس‌جمهور هزینه شود.
۱۳۹۰	۱۱۵. دولت در اجرای منشور توسعه فرهنگ قرآنی مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی حداکثر نیم درصد (۰/۵٪) از سقف بودجه مصوب هریک از دستگاه‌های ملی و استانی به‌استثنای «فصول (۱) و (۶) و بودجه هزینه‌ای و هزینه‌های مستقیم تولید شرکت‌های دولتی» را کسر و به ردیف ۹۱-۵۵۰۰۰۰ اضافه نماید. این اعتبارات باید در راستای اولویت‌ها و سیاست‌های تعیین شده توسط شورای تخصصی توسعه فرهنگ قرآنی هزینه شده و معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس‌جمهور موظف است گزارش میزان عملکرد اعتبارات اختصاص یافته را به مجلس شورای اسلامی و شورای تخصصی توسعه فرهنگ قرآنی ارسال نماید. تبصره «۱» - حداقل سی درصد (۳۰٪) از اعتبارات این بند جهت فعالیت‌های قرآنی روستاها و عشایر اختصاص می‌یابد. تبصره «۲» - معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس‌جمهور با هماهنگی سازمان تبلیغات اسلامی و وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی مسئولیت توزیع اعتبارات این بند را برعهده دارند.
۱۳۹۱	۸۴. دولت مجاز است به‌منظور آموزش، پژوهش و ترویج فرهنگ قرآنی و اهل بیت و فرهنگ عفاف و حجاب و توسعه فعالیت‌های قرآنی حداکثر نیم درصد از سقف بودجه مصوب هریک از دستگاه‌های ملی و استانی به‌استثنای «فصول ۱ و ۶ و بودجه هزینه‌ای و هزینه‌های مستقیم تولید شرکت‌های دولتی» را کسر و به ردیف ۴۵-۵۵۰۰۰۰ اضافه کند. تبصره «۱» - مبلغ یکصد و پنجاه میلیارد ریال از محل این ردیف به موضوع گسترش فرهنگ عفاف و حجاب اختصاص می‌یابد تا با هماهنگی وزارت کشور از طریق دستگاه‌های ذیربط هزینه گردد. تبصره «۲» - حداقل ۳۰ درصد از اعتبارات این بند جهت فعالیت‌های قرآنی روستاها و عشایر اختصاص می‌یابد.

حذف این بند در لایحه سال ۱۳۹۲ و جایگزینی رقم مشخص (۷۵۰,۰۰۰ میلیون ریال) درحالی است که در قانون بودجه سال ۱۳۹۰ کل کشور^۱ اجازه هزینه‌کرد «حداکثر نیم درصد (۰/۵٪) از سقف بودجه مصوب هریک از دستگاه‌های ملی و استانی به‌استثنای «فصول (۱) و (۶) و بودجه هزینه‌ای و هزینه‌های مستقیم تولید شرکت‌های دولتی» در امور قرآنی داده شده بود که از نیم درصد رقمی معادل ۲۱۷ میلیارد تومان تخصیص یافته است.

براین اساس، رقم ذکر شده برای منشور توسعه فرهنگ قرآنی در مقایسه با تخصیص سال ۱۳۹۰، حدود ۳۴ درصد این اعتبار می‌باشد.

اگرچه این اقدام را می‌توان تلاش دولت جهت شفاف‌سازی اعتبار نیم درصدی قلمداد کرد، با این حال عدم جایگزینی رقم معادل نیم درصدی سبب اخلاص در اجرای منشور توسعه فرهنگ قرآنی خواهد شد.

علاوه بر این در سال‌های گذشته در قالب جدول شماره ۱۲ قوانین بودجه‌ای سنواتی، همواره اعتباراتی جهت حمایت از مؤسسات و تشکل‌های قرآنی تحت عنوان «اعتبارات اشخاص حقیقی و حقوقی» اختصاص می‌یافته است که در لایحه بودجه سال ۱۳۹۲ حذف شده است.

جدول ۵. مؤسسات غیردولتی قرآنی در جدول شماره ۱۲ با عنوان «اعتبارات اشخاص حقیقی و حقوقی» موضوع جزء «۱۲» ردیف ۱۰۲۵۰۰ جدول شماره ۷ و جزء «۴» ردیف ۵۴۰۰۰۰ جدول شماره ۹

(میلیون ریال)

عنوان	بودجه سال ۱۳۹۰	بودجه سال ۱۳۹۱
فعالیت‌های قرآنی تشکل‌های غیردولتی	۵۰,۰۰۰	۸۰,۰۰۰
کمک به مؤسسه ترجمان وحی	۱۶,۰۰۰	۲۰,۰۰۰
مؤسسه مصباح‌الهدی خوزستان	۱۰,۰۰۰	۱۰,۰۰۰
مؤسسه سفینه‌النجاة	۱۰,۰۰۰	۱۰,۰۰۰
مؤسسه فرهنگی ولاء منتظر	۱۵,۰۰۰	۱۵,۰۰۰
مؤسسه اسرا	۰	۱۰۰,۰۰۰
دارالقرآن قائم	۰	۳,۰۰۰
مؤسسه قرآن و عترت کربلایی کاظم	۰	۵,۰۰۰
جمع	۱۰۱,۰۰۰	۲۴۳,۰۰۰

حذف جدول شماره ۱۲ از لایحه بودجه سال ۱۳۹۲ کل کشور و در نظر گرفتن اعتبار کلی برای اشخاص حقیقی و حقوقی بدون ذکر نام آنها در جدول شماره ۹ موجب شده تخصیص اعتبار به

۱. با توجه به عدم تخصیص اعتبارات این بند در سال ۱۳۹۱، اعتبارات اجرای منشور توسعه فرهنگ قرآنی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۲ کل کشور با رقم تخصیص سال ۱۳۹۰ مقایسه شده است.

مؤسسات قرآنی در هاله‌ای از ابهام فرو رود؛ چرا که معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی ریاست‌جمهوری بنابر تشخیص خود این اعتبار را توزیع خواهد کرد. براساس آنچه جدول فوق نشان می‌دهد در مجموع ۲۴۳,۰۰۰ میلیون ریال برای اشخاص کمک‌گیر حقیقی و حقوقی قرآنی در سال ۱۳۹۱ در نظر گرفته شده بود که با حذف جدول شماره ۱۲ در لایحه سال ۱۳۹۲ این رقم از مجموع اعتبارات فعالیت‌های قرآنی حذف شده است.

۲. ملاحظات و پیشنهادهایی برای قانون بودجه سال ۱۳۹۲

همان‌طور که گفته شد، در لایحه بودجه سال ۱۳۹۲ نوع توجه دولت به موضوع فعالیت‌های قرآنی و حمایت از فعالان قرآنی تغییر کرده است. جهت تقویت این حوزه و در راستای اجرایی ساختن مواد (۳)، (۴)، (۵)، (۹) و (۱۹) قانون برنامه پنجم توسعه و منشور توسعه فعالیت‌های قرآنی مصوب سال ۱۳۸۹ شورای عالی انقلاب فرهنگی پیشنهاد می‌شود:

۲-۱. توجه به ارائه تسهیلات جهت تحصیل حافظان، قاریان و مدرسان قرآنی

در بند «۷۰» قانون بودجه سال ۱۳۹۱ تحصیل ایثارگران و مشمولان بند «ک» ماده (۲۰) قانون برنامه پنج‌ساله توسعه جمهوری اسلامی ایران و حافظان کل قرآن در دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی عالی و مؤسسات پژوهشی اعم از دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی و پژوهشی دولتی رایگان بوده است.

علیرغم تأثیرات مثبت این بند در حمایت از فعالان حوزه قرآن کریم و ارتقای توانمندی‌های آموزشی و پژوهشی آنها، در لایحه بودجه سال ۱۳۹۲ «حافظان کل قرآن کریم» از مزایای موضوع این بند محروم شده‌اند. در بند «۶۹» لایحه بودجه سال ۱۳۹۲ ذکر شده:

«تحصیل ایثارگران و مشمولان بند «ک» ماده (۲۰) قانون برنامه پنج‌ساله توسعه جمهوری اسلامی ایران در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی و مؤسسات پژوهشی اعم از دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی و پژوهشی دولتی، رایگان است. هزینه‌های مربوط به دانشگاه پیام‌نور، دانشگاه‌های علمی و کاربردی و دوره‌های شبانه و همچنین مراکز آموزشی و پژوهشی غیردولتی از طریق دستگاه‌های ذیربط اعم از بنیاد شهید و امور ایثارگران، سازمان بهزیستی و کمیته امداد امام خمینی (ره) در ابتدای هر نیمسال تحصیلی پرداخت می‌شود.»

با توجه به اینکه دامنه نخبگان قرآنی فراتر از حافظان کل قرآن است و شامل «قاریان و مدرسان قرآنی» نیز می‌شود، توجه نمایندگان محترم مجلس نسبت به ارائه تسهیلات برای ادامه

تحصیل «حافظان کل قرآن، قاریان و مدرسان قرآنی» در دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی در قانون بودجه سال ۱۳۹۲ کل کشور می‌تواند نقش مهمی در حمایت از فعالان حوزه قرآن کریم ایفا نماید.

۲-۲. عدم پیش‌بینی اعتبار کافی برای اجرای منشور توسعه فرهنگ قرآنی در لایحه

بودجه سال ۱۳۹۲ در مقایسه با قانون بودجه سال ۱۳۹۱

همان‌طوری که در بخش‌های قبلی اشاره شد در ماده واحده لایحه بودجه سال ۱۳۹۲ اعتبارات موضوع اجرای منشور توسعه فرهنگ قرآنی - مهمترین محل تأمین اعتبارات فعالیت‌های قرآنی - حذف شده است. اگرچه در جدول شماره ۹ لایحه و در قالب ردیف ۲۱-۵۵۰۰۰۰ ردیف‌های متفرقه برای این موضوع ۷۵۰,۰۰۰ میلیون ریال در نظر گرفته شده است، اما این رقم در مقایسه با گستردگی حوزه فعالیت‌های قرآنی و نیز اعتبارات اختصاص داده شده به این موضوع در سنوات بودجه‌ای گذشته بسیار ناچیز است و عملاً موجب رکود این فعالیت‌ها خواهد شد.

۲-۳. توجه به «طرح ملی حفظ قرآن کریم»

با توجه به تأکيدات مقام معظم رهبری در رابطه با لزوم حفظ قرآن و تربیت حافظان قرآن کریم،^۱ بایسته است نمایندگان محترم مجلس شورای اسلامی نسبت به «طرح ملی حفظ قرآن کریم» توجه لازم را داشته باشند.

۲-۴. توجه به مؤسسات قرآنی دارای مجوز فعالیت

در لایحه بودجه سال ۱۳۹۲ با حذف جدول شماره ۱۲ در مجموع ۲۴۳,۰۰۰ میلیون ریال از اعتبارات مربوط به مؤسسات قرآنی حذف شده است. شایسته است در راستای اجرای ماده (۳) و (۹) برنامه پنجم توسعه مؤسسات قرآنی دارای مجوز فعالیت مورد توجه قرار گیرند.

۱. «یکی از چیزهایی که می‌تواند تدبیر در قرآن را به ما ارزانی بدارد، حفظ قرآن است. ما حافظ قرآن کم داریم. من قبلاً گفتم که در کشور ما حداقل باید یک میلیون نفر حافظ قرآن باشند - حالا یک میلیون که عدد کمی است نسبت به این جمعیتی که ما داریم - اما حالا چون دوستان الحمدلله یک مقدماتی فراهم کرده‌اند، کارهایی را مشغول شده‌اند و دارند برنامه‌هایی را فراهم می‌کنند برای اینکه ان‌شاءالله حفظ راه بیافتد، ما هم امیدمان بیشتر شده و بجای یک میلیون، می‌گوییم ان‌شاءالله ما باید ده میلیون نفر حافظ قرآن داشته باشیم» (بیانات مقام معظم رهبری در دیدار قاریان، حافظان و اساتید قرآنی، ۱۳۹۰/۵/۱۱).

۲-۵. توجه به ارائه تسهیلات برای هزینه مصرفی و حق انشعاب برق، آب و گاز «مؤسسات و دیگر تشکلهای قرآنی دارای مجوز فعالیت»

موضوع رایگان بودن حق انشعاب برق، آب و گاز برای مساجد، حسینیه‌ها و نیز اماکن دینی اقلیت‌های دینی مصرح در قانون اساسی، به اشکال مختلف طی سال‌های گذشته در قوانین بودجه تکرار شده است. معافیت از پرداخت هزینه مصرفی آب، برق و گاز در سنوات گذشته محدود به مناطق روستایی بوده و در مناطق شهری صرفاً بر محاسبه آن براساس نرخ نازل (مثلاً تعرفه آموزشی) تأکید شده است. این تسهیلات در قانون بودجه سال ۱۳۹۱ صورت گسترده‌ای به خود گرفته و بدون اشاره به ضوابط خاصی علاوه بر حق انشعاب، شامل تمام هزینه‌های مصرفی شده است.

براساس بند «۸۸» قانون بودجه سال ۱۳۹۱، هزینه مصرفی و حق انشعاب برق، آب و گاز برای مساجد، حسینیه‌ها، دارالقرآن‌ها و نیز اماکن دینی اقلیت‌های دینی در قانون اساسی رایگان است. درحالی که با توجه به اجرای قانون هدفمندی یارانه‌ها، هزینه‌های مصرفی مراکز مزبور به شدت افزایش یافته است، گسترده بودن دایره مشمولان این تسهیلات در کنار عدم در نظر گرفتن اعتبارات مالی مناسب برای معافیت‌های مذکور، موجب غیرعملی شدن این حمایت‌ها در سال ۱۳۹۱ و تحت فشار قرار گرفتن این اماکن گردید.

از سوی دیگر با عنایت به اینکه دارالقرآن عنوانی حقوقی نیست، «مؤسسات و دیگر تشکلهای قرآنی دارای مجوز فعالیت» عملاً هیچ‌گاه مشمول تسهیلات فوق نبوده‌اند. با توجه به تبعات منفی حذف این تسهیلات در لایحه بودجه سال ۱۳۹۲ ضروری است که نمایندگان محترم مجلس شورای اسلامی به این موضوع توجه ویژه‌ای داشته باشند.

۲-۶. اصلاح «برنامه حمایت از امور رفاهی و اجتماعی نویسندگان، روزنامه‌نگاران و هنرمندان» ردیف ۳۰۲۴۹

علیرغم اشاره به فعالان قرآنی در «آیین‌نامه اجرایی صندوق اعتباری حمایت از نویسندگان، روزنامه‌نگاران و هنرمندان» درحال حاضر این فعالان درگیر مشکلات رفاهی گسترده‌ای بوده و ضمانت‌های اعتباری و حقوقی مناسبی برای بیمه آنها وجود ندارد. بنابراین لازم است که عبارت «فعالان قرآنی» به ادامه این برنامه به شرح جدول ۶ اضافه گردد.

جدول ۶. اصلاح برنامه ردیف ۳۰۲۴۹

(میلیون ریال)

ردیف برنامه	عنوان	اعتبار هزینه‌ای	اعتبار تملک دارایی سرمایه‌ای	مجموع اعتبارات
۳۰۲۴۹	برنامه حمایت از امور رفاهی و اجتماعی نویسندگان، روزنامه‌نگاران و هنرمندان و فعالان قرآنی	۲۱۳,۶۶۵	۰	۲۱۳,۶۶۵

۲-۷. توجه به مراکز و دستگاه‌های مرتبط با حوزه چاپ و نشر قرآن کریم

در قانون بودجه سال ۱۳۹۱، کل اعتبارات برنامه نظارت و حمایت از چاپ و نشر معارف قرآنی، به سازمان تبلیغات اسلامی اختصاص یافته است. این درحالی است که حمایت از چاپ و نشر قرآن ازسوی سازمان اوقاف و امور خیریه و مرکز طبع و نشر قرآن کریم جمهوری اسلامی ایران نیز صورت می‌گیرد. بدین ترتیب ضروری است که سایر دستگاه‌ها و مراکزی که به چاپ و نشر قرآن کریم اقدام می‌کنند، مورد توجه قرار گیرند.

۲-۸. تغییر عنوان ردیف ۲۱-۵۵۰۰۰۰ ردیف‌های متفرقه

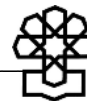
با توجه به مصوبه مصوب ۷۰۸ جلسه مورخ ۱۳۹۰/۱۲/۹ و تشکیل «صندوق مشارکت توسعه فرهنگ قرآنی» به‌منظور تمهید پشتیبانی‌های اعتباری لازم برای تحقق اهداف، سیاست‌ها و راهبردهای منشور توسعه فرهنگ قرآنی پیشنهاد می‌گردد عنوان ردیف ۲۱-۵۵۰۰۰۰ متفرقه از «اعتبارات موضوع اجرای منشور توسعه فرهنگ قرآنی» به «صندوق مشارکت توسعه فرهنگ قرآنی» به شرح جدول ۷ تغییر نام پیدا نماید.

جدول ۷. تغییر عنوان ردیف ۲۱-۵۵۰۰۰۰ ردیف‌های متفرقه

ردیف	عنوان	اعتبار هزینه‌ای	تملك دارایی سرمایه‌ای	مجموع اعتبار
۲۱-۵۵۰۰۰۰	صندوق مشارکت توسعه فرهنگ قرآنی	۷۵۰,۰۰۰	۰	۷۵۰,۰۰۰

۲-۹. اصلاح عنوان ردیف ۳۰۲۰۶

علیرغم تشکیل معاونت قرآنی در وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، در هیچ‌یک از برنامه‌های زیرمجموعه این دستگاه برنامه‌ای برای فعالیت‌های قرآنی در نظر گرفته نشده است. براین‌اساس پیشنهاد می‌شود جهت حمایت وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی از فعالیت‌های قرآنی، واژه «قرآنی» به‌عنوان ردیف ۳۰۲۰۶ - زیرمجموعه این وزارتخانه - به شرح جدول ۸ افزوده شود.

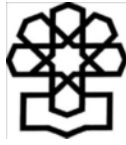

جدول ۸. اصلاح عنوان ردیف ۳۰۲۰۶

ردیف	عنوان	اعتبار هزینه‌ای	تملك دارایی سرمایه‌ای	مجموع اعتبار
۱۱۴۰۰۰	وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی	۲,۲۱۰,۷۵۵	۱,۶۸۹,۴۰۱	۳,۹۰۰,۱۵۶
۳۰۲۰۶	برنامه حمایت و هدایت فعالیت‌های فرهنگی، دینی و قرآنی	۲۵۳,۵۶۳		۲۵۳,۵۶۳

منابع و مأخذ

۱. قانون بودجه سال ۱۳۸۹ کل کشور.
۲. قانون بودجه سال ۱۳۹۰ کل کشور.
۳. قانون بودجه سال ۱۳۹۱ کل کشور.
۴. لایحه بودجه سال ۱۳۹۲ کل کشور.
۵. برنامه پنجم توسعه فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی.
۶. منشور توسعه فرهنگ قرآنی.
۷. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار قاریان، حافظان و اساتید قرآنی، ۱۳۹۰/۵/۱۱.

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شناسنامه گزارش

شماره مسلسل: ۱۲۸۹۷

عنوان گزارش: بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۲ کل کشور ۳۳. اعتبارات فعالیت‌های قرآنی

نام دفتر: مطالعات فرهنگی (گروه فرهنگ عمومی، ارشاد و تبلیغ اسلامی)

تهیه و تدوین‌کنندگان: هادی سلیمانی‌قره‌گل، آسیه ارحامی

ناظر علمی: سیدعلی کشفی

همکاران خارج از مرکز: کارشناسان کمیته پایش فراکسیون قرآن، عترت و نماز

متقاضی: کمیسیون فرهنگی

ویراستار تخصصی: —

ویراستار ادبی: —

واژه‌های کلیدی:

۱. لایحه بودجه سال ۱۳۹۲

۲. فعالیت‌های قرآنی

تاریخ انتشار: ۱۳۹۱/۱۲/۲۲